

11

Попри деяке пожвавлення на ринку іпотеки, отримати гроші від комбанків на купівлю житла дуже нелегко

14

До кінця нинішнього року ринок споживчого кредитування зросте на 100-200%

УРЯДОВИЙ КУР'ЄР

СПЕЦІАЛЬНИЙ ВИПУСК

**БАНКИ
ТА ФІНАНСИ**

ЧЕТВЕР, 26 ТРАВНЯ 2011 РОКУ

№2

ПРЯМА МОВА

МИКОЛА АЗАРОВ:

Прем'єр-міністр України Микола Азаров про іноземні інвестиції

«Нам великої різниці немає, звідки приходять гроші в нашу економіку, якщо вони працюють на модернізацію нашої країни»

Гривня залишиться стабільною

НАДІЙНІСТЬ. Курс гривні у 2011 році буде стабільним стосовно долара через належний платіжний баланс і наявність достатніх резервів Національного банку України. Про це заявив голова НБУ Сергій Арбузов.

«Я можу обіцяти вам, що будуть здорові рухи обмінного курсу, відповідно до ситуації з платіжним балансом. 2% (торгова зона) — оптимальна фігура», — повідомив він.

За його словами, золотовалютні резерви НБУ наразі становлять 38,4 млрд доларів і в 2011 році знижуватися не будуть. Золотовалютні резерви Національного банку за квітень 2011 року збільшилися на 5,3% (на 1,92 млрд доларів).

ЦИФРА МІСЯЦЯ

\$ **38,35** млрд

становили золотовалютні резерви НБУ станом на 1 травня

Рейтинг надійності українських банків

12-13

Долар втрачає впливовість

ПРОГНОЗ. Через десяток років валютним ринком світу правитимуть юань та євро

Фото з сайту investgazeta.net

Американська валюта втратить монополістичну позицію на ринку менше, ніж через 15 років, а до 2025 року в світі складеться мультивалютна система, ключові позиції в якій на рівних займатимуть юань, євро і долар США. Такого висновку дійшов Світовий банк.

За словами провідного автора доповіді Мансура Даїламі «Горизонти глобального розвитку 2011 — мультиполярний світ: Глобальна економіка», протягом найближчого

десятиліття ми спостерігатимемо збільшення впливу юаня у світовій фінансовій системі. Цьому сприятиме зростання економіки КНР, а також розширення присутності найбільших китайських банків та корпорацій на глобальному ринку.

Водночас велика частина країн, що розвиваються, особливо бідних, і надалі використовуватимуть у своїх зовнішньоторговельних операціях іноземні валюти, прогнозує Мансур Даїламі, тоді як їхні національні валюти матимуть

значні курсові коливання і залежатимуть від обстановки на міжнародному валютному ринку. Тому країни, що розвиваються, для підтримки економічного зростання мають реформувати свої національні інституції, в тому числі в економічних, фінансових та соціальних сферах.

Щодо курсу гривні, то, на думку аналітиків, він залишатиметься стабільним до кінця року. І хоча сезонні коливання можливі, долар до кінця року коштуватиме 7,95-8,05 грн.

НОВИНИ ТА КОМЕНТАРІ

Банкам знову потрібні працівники

ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ. Кількість вакансій для працівників банківського сектору в першому кварталі 2011 року збільшилася втричі порівняно з першим кварталом 2010 року. Про це повідомляють експерти незалежних рекрутингових організацій України.

За словами аналітиків, це свідчить про те, що фінансовий ринок повертається до докризових показників. Усе більше банків виводять на ринок нові продукти, відновлюють процес кредитування, розширюють мережу відділень і регіональних представництв. А відповідно, їм знову потрібні фахівці. Тому наразі ринок праці у фінансовій сфері розвивається набагато інтенсивніше, аніж ринок загалом.

Зростання вакансій у банківському секторі відзначають і спеціалісти міжнародного кадрового порталу hh.ua. За їхніми даними, у першому кварталі 2011 року на дві вакансії в сфері «Банки/Інвестиції/Лізинг» претендували троє кандидатів, тоді як у 2009-му троє шукачів претендували на одну пропозицію роботодавця. За даними аналітиків, у квітні 2011 року роботодавці розмістили у 3,5 раза більше вакансій для банкірів порівняно з минулим роком.

Водночас основними сферами економічної діяльності, в яких працевлаштовувала українців вітчизняна Державна служба зайнятості, у першому кварталі 2011 року були: промисловість, торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів індивідуального користування, а також сфера сільського господарства, мисливства та лісового господарства.

Кількість мільйонерів зростає

ДЕКЛАРУВАННЯ. В Україні збільшилася кількість людей зі статками понад мільйон гривень. Про це заявив заступник голови Державної Податкової Адміністрації Олександр Клименко. Чинник повідомив, що зараз триває опрацювання звітності, яку подали фізичні особи. За результатами 40% звітів, що вже опрацьовані, кількість мільйонерів склала приблизно 1100 осіб. «Коли будуть відпрацьовані всі надані звіти, тоді ми підведемо ризик і скажемо, яка ситуація. Ми вважаємо, що кількість мільйонерів у країні збільшилася, оскільки зростає економіка», — підкреслив А. Клименко. Він зазначив, що це результат діяльності Президента та уряду країни, який відсутній уже на даному етапі: «етапі підвищення доходів громадян України».

Він повідомив, що у цьому році кількість перевірок фізичних та юридичних осіб-підприємців скорочено на 54%. «Зараз це питання вирішено, тому що податкова служба відпрацьовує ті підприємства, які підпадають під систему ризику», — зазначив А.Клименко.

УЄФА звільнили від сплати податків

ЗАКОНОДАВСТВО. Президент України Віктор Янукович підписав закон «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування УЄФА». Він передбачає тимчасове, на період дії закону України «Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні», звільнення від оподаткування податком на додану вартість операції з поставки Об'єднанням європейських футбольних асоціацій (УЄФА) квитків та послуг, які є невід'ємною частиною квитка.

Передбачається, що в період проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні не підлягає оподаткуванню прибуток, отриманий УЄФА за результатами діяльності в Україні, в тому числі винагорода від продажу комерційних прав.

Відзначимо, Гарантію 11 передбачено, що УЄФА не буде підлягати в Україні оподаткуванню будь-яких з її доходів, прибутку, оборотних коштів чи капіталу, а також обкладенню податком на корпоративний дохід або будь-яким іншим під час проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу, а також отримає максимальне відшкодування ПДВ за прискореною процедурою.

На компенсацію кредитів аграріям виділять додаткові кошти

ПІДТРИМКА. На цю благодійну мету уряд додатково виділить 0,5 млрд грн. Про це під час прес-конференції в Міністерстві аграрної політики і продовольства України повідомив перший заступник міністра Микола Безуглий. «На компенсацію залучених кредитів у державному бюджеті передбачено 531 млн грн, однак цього замало, тому Міністерство виділить додаткові півмільярда за іншою статтею бюджету, щоб підтримати вітчизняного виробника», — підкреслив він.

За даними посадовця, для проведення посівної кампанії 2011 вітчизняні сільгоспвиробники залучили втричі більше кредитних коштів, ніж торік. «У цьому році для проведення посівної сільгоспвиробники використали 27,5 млрд грн власних ресурсів. А це майже на 2 млрд більше,

Якщо кошти, вкладені в посівну, окупляться, на Україну очікує рекордний урожай

ніж за весь минулий маркетинговий рік. З них кредитних коштів було залучено 4,4 млрд грн, що втричі більше, ніж у минулому році», — пояснив М. Безуглий.

Кредитні ставки стануть нижчими та плаваючими

ІННОВАЦІЇ. Вже на початку цього року, з ініціативи та під керівництвом Національного банку України спільно з Thomson Reuters і низкою провідних українських банків, в Україні розпочався процес створення індексу ставок за депозитами фізичних осіб. У результаті виробили методичку на основі номінальних ставок ринку депозитів фізичних осіб, які оголошуються провідними учасниками українського ринку. Про нові можливості розповідали у Національному банку України, де днями відбулася прес-конференція «Запровадження українського індексу ставок за депозитами фізичних осіб». У ній взяла участь перший заступник Го-

лови Національного банку України Юрій Колобов, директор Департаменту з управління валютним резервом та здійснення операцій на відкритому ринку Олександр Дубихвіст, директор Департаменту зовнішньоекономічних відносин Сергій Круглик, виконавчий директор Thomson Reuters у Росії та СНД Массімо Ді Грегоріо і голова Представництва Thomson Reuters в Україні та Білорусі Ян Ломоз.

«Тепер в Україні з'явився ринковий індикатор вартості грошей, який буде базою для плаваючих ставок щодо гривні. За нашими розрахунками, це дасть змогу знизити реальні ставки за кредитами в національній валюті на кілька

відсотків та подовжити терміни кредитування, що безперечно позитивно вплине на пожвавлення кредитування населення та українську економіку в цілому», — наголосив Юрій Колобов.

Значення українського індексу ставок за депозитами фізичних осіб вперше було розраховано 18 травня 2011 року. Цей індекс може використовуватися банками та іншими учасниками фінансового ринку для інструментів з плаваючою ставкою, зокрема таких, як довгострокові іпотечні та авто кредити для фізичних осіб; довгострокові кредити для юридичних осіб; боргові цінні папери (облігації) з плаваючою ставкою; інші до-

вгострокові інструменти грошового ринку.

«Наша компанія, розрахувавши індикативну ставку українського індексу ставок за депозитами фізичних осіб (Ukrainian Index of Retail Deposit Rates, або UIRD), намагалася зробити фінансовий ринок України більш прозорим та ефективним», зауважив Массімо Ді Грегоріо, повідомляє прес-служба НБУ. Цей індекс буде розраховуватися міжнародним інформаційним агентством Thomson Reuters щоденно на підставі інформації, наданої українськими банками, та публікуватися в інформаційній системі Thomson Reuters та на сайті Національного банку України.

На дороги витратять 2 млрд гривень

ІНФРАСТРУКТУРА. Кабінет Міністрів постановив здійснити в межах загального обсягу бюджетних призначень, передбачених у 2011 році Державній службі автомобільних доріг у спеціальному фонді державного бюджету, перерозподіл видатків розвитку в сумі 381 млн 400 тис. грн шляхом зменшення їх обсягу за програмою «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на будівництво,

реконструкцію, ремонт і утримання вулиць і доріг комунального типу в населених пунктах» і збільшення їх обсягу за програмою «Розвиток мережі і утримання автомобільних доріг загального користування». Обсяг субвенцій, що спрямовуються адміністративно-територіальним одиницям на автомобільні дороги, складає 2,033 млрд грн.

Зокрема, на забезпечення будівництва автомобільної

дороги в Дніпропетровську на ділянці від вул. Кайдацький шлях до автомобільної дороги Київ — Луганськ — Ізварине спрямовується 100 млн грн; Донецькій області на забезпечення підготовки доріг Донецька до проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу — 40 млн грн і фінансування доріг, м. Артемівськ — 31 млн грн, м. Красноармійськ

— 15,5 млн грн, м. Костянтинівка — 15,5 млн грн.

Львівська область на підготовку доріг Львова отримає 40 млн грн, Харківська область — 40 млн грн, у тому числі 2 млн грн — на будівництво автомобільної дороги в м. Куп'янськ. Києву на забезпечення підготовки доріг до проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу теж виділили 40 млн грн.

Фінустанови досі потерпають від збитків

ПРОБЛЕМА. Збитки банківської системи станом на 1 травня 2011 становлять 465 млн грн. Такі цифри оприлюднив президент Асоціації українських банків Олександр Сугоняко. «Ми не очікували такої ситуації, планувався, що вона буде трохи кращою», — підкреслив експерт.

Він повідомив, що кредити в економіку збільшилися до 28

млрд грн, тобто на 5,5%. Вкладення в цінні папери зросли на 122%. Водночас, за його даними, прострочена заборгованість підвищилася до 86,5 млрд грн. Окрім того, на 10% зросли резерви під активні операції. Ще на 7% зросли резерви під кредити.

О. Сугоняко також додав, що спостерігається приріст коштів населення: вклади суб'єктів господарювання під-

нялися на 121%, а фізичних осіб — на 106%.

За даними НБУ, доходи банків України у I кварталі 2011 року, порівняно з I кварталом минулого року, зросли на 5,5% і становили 34,4 млрд грн. Витрати банків за той самий період скоротилися на 6,6%, до 34,6 млрд грн. Фінансовий результат діяльності по системі банків у I кварталі 2011 р. був негативним.

ВВП України зростатиме швидше, ніж передбачалося

ПРОГНОЗ. Європейський банк реконструкції та розвитку очікує, що зростання ВВП України у 2011 році становитиме 4,5%. Про це йдеться у нещодавно опублікованому кварталному економічному звіті ЄБРР. На 2012 рік зростання ВВП країни також прогнозується на рівні 4,5%. Інфляція в Україні за підсумками 2011 року складе 7,8%, а дефіцит держбюджету — 2,8%.

«Економіка України продовжує відновлюватися після глибокої кризи, незважаючи на поганий урожай 2010 року. У рамках програми МВФ, схваленої влітку 2010 року, влада проводить фінансові заходи управління, які включають збільшення акцизу, податкову і пенсійну реформу, раціоналізацію витрат і зміцнення податкового адміністрування. Проте критичні реформи фінансового та

енергетичного сектора зіштовхуються з політичним опором», — йдеться у звіті ЄБРР.

Нещодавно Прем'єр-міністр України Микола Азаров заявив, що темп інфляції в Україні, попри стрибок цін у квітні, сповільниться до кінця 2011 р. до закладених в урядовому прогнозі 8,9%. А за даними Державного комітету статистики, у I кварталі ВВП України зріс на 5,2%.

ІПОТЕКА: ТЕНДЕНЦІЇ

Олег ГРОМОВ,
«Урядовий кур'єр»

Ситуація на іпотечному ринку України не буде відновлюватися так швидко, як цього хотілося б українцям. Саме так заявив журналістам наприкінці квітня президент Асоціації українських банків (АУБ) Олександр Сугоняко. І скидається на те, що експерт правий. Адже, за його словами, за умови того, що заробітна плата у середньому по державі становить 2,5-3 тис. грн, а щомісячний платіж за іпотечним кредитом — 4 тис. грн, у загальнонаціональному масштабі про кредитування не йтиметься. Звісно, окремі випадки отримання іпотеки зустрічатимуться й надалі, але дозволити їй собі зможуть лише багаті люди, яких в Україні не більше 10-15% від усього населення.

Розмір ставки виставляється з «неба»

Слід сказати, що прогнози на майбутнє і ставлення до поживлення іпотечного кредитування банками у президента АУБ взагалі доволі песимістичні. До того ж О. Сугоняко впевнений, що комбанки дуже ризикують, надаючи позики, адже вони взагалі не знають, яку виставляти реальну ставку, особливо за довгостроковими кредитами. Інші експерти також наголошують на тому, що фінансові заклади беруть розмір відсоткової ставки практично «з неба» — ніхто із аналітиків, включаючи найтитолованіших, не може сказати, якими будуть інфляція та заробітна плата в країні через 10, а то й через 5 років. Зате чимало аналітиків прогнозують, що у 2011 році інфляція сягне двозначного показника. Таким чином, відсоткові ставки за іпотечними кредитами перебуватимуть на досить високому рівні, і це однозначно призведе до посилення вимог отримання позик. Отже, кожен банк по-своєму визначає ризики та закладає їх у банківських відсотках.

Не цураються й первинного ринку

Втім, як зазначив кореспонденту «Урядового кур'єра» начальник відділу розвитку та підтримки роздрібних продуктів банку «Хрещатик» Андрій Осипов, позитивна динаміка у збільшенні обсягів видачі нових позик в Україні все ж таки спостерігається. Слід наголосити на тому, що наразі практично всі комбанки видають іпотечні кредити переважно в національній валюті — гривні. Також є пара-трійка фінзакладів, що позичають гроші на житло у російських рублях. «За січень-квітень 2011 року цей показник зріс на 3-4% порів-

няно з відповідним періодом минулого року. Якщо розглядати позики у процентному відношенні між вторинним та первинним ринком нерухомості, то вони розподіляться так: 70 на 30. У найближчій перспективі конкурентні умови на ринку, на моє переконання, призведуть до зниження реальних ставок на 0,3-0,5%», — стверджує А. Осипов.

І такі конкурентні умови створюються для поновлення іпотечного кредитування. Так, за словами голови служби зв'язків із громадськістю та комунікацій «Райффайзен Банку Аваль» Леоніда Зябрева, цього року банк вийде на ринок іпотеки із двома новими продуктами одразу, спрямованими на вторинний ринок нерухомості. До сьогодні «Райффайзен Банк Аваль» займав, можна сказати, позицію очікування. «Хоча слід додати, що наразі кредитування фізосіб на первинному ринку житла нами не розглядається, оскільки будівельна галузь лише починає оговтуватися від фінансово-економічної кризи», — зазначає Л. Зябров. У цілому зараз лише одиниці фінзакладів пропонують позики на «первинне» житло — і це можна зрозуміти. Адже це є цілковитим ризиком. Хоча і тут є винятки. Приміром, за словами голови правління «Правекс-Банку» Сергія Наумова, його фінзаклад не цурається видачі іпотечних кредитів на купівлю житла на первинному ринку. «Наразі спільних акцій у нашого банку із компаніями-забудовниками немає. Проте кожен клієнт у змозі обрати будь-який об'єкт іпотеки (окрім недобудови), не прив'язуючись до конкретної будфрми, і зверну-

Чужі тут не ходять

КРЕДИТУВАННЯ. Попри деяке поживлення на ринку іпотеки, отримати гроші від комбанків на купівлю житла дуже нелегко

тися до нас із метою отримання кредиту на його купівлю. Втім, наразі ми працюємо над підготовкою декількох акцій спільно із забудовниками, запуск яких заплановано на друге півріччя цього року», — зазначає він.

Бути ефективною не в прямому сенсі

За даними ріелторів, «вторинною» іпотекою зараз в Україні займаються близько 25 банків. За інформацією компанії «ПростобанкКонсалтинг», кредит на придбання житла на вторинному ринку під заставу об'єкта нерухомості, який купується, можна отримати у 26 фінансових закладах із числа 50 лідерів за активіями.

Розміри так званої ефективної ставки за кредитами у десятку банків-лідерів ринку іпотеки (див. таблицю) на 10 травня ц. р. коливались від 14,07 до 17,05%.

Ефективна ставка визначається розрахунковим шляхом та містить у собі, крім номінальної процентної ставки, що декларується кредитором, усі супутні витрати на оформлення та обслуговування позики (комісію за розгляд заявки за позикою, комісію за розрахунком та операційне обслуговування, послуги за оцінку майна тощо). Приміром, послуги страхування об'єкта застави (тобто квартири або будинку, що їх купують у кредит) входять у цей показник не у всіх комбанках. Проте для розрахунку ефективної ставки банки можуть використовувати різні способи, внаслідок чого запропонована в одному фінзакладі нижча ставка може виявитися менш вигідною, аніж вища ставка, пропонує на клієнтам іншим банком.

Як зазначає кореспонденту «Урядового кур'єра» аналітик Міжнародного центру перспективних досліджень Олександр Жолудь, узагалі будь-якому потенційному клієнту того чи іншого банку орієнтуватися на ефективну ставку не слід. «Приміром,

ви знайшли банк, який пропонує цю ставку у розмірі 15% річних, і такі умови сподобались. Але при розрухунку на місці менеджер вам «вимальовує» інший, вищий показник — 17,5%. Інший людині, яка виявиться «своєю» (можливо, постійний клієнт банку), працівники установи можуть, навпаки, виставити «занижену» ефективну ставку, наприклад, 13% річних. Таким чином, усе залежить від конкретного кредиту і кредитотримувача», — наголошує він. Це практично підтверджує і С. Наумов. Так, за його словами, під час розрахунку суми кредиту, яка може бути надана позичальнику, останній аналізується комплексно, з метою знайти оптимальний варіант для співпраці. За словами А. Осипова, середні реальні ставки (мабуть, краще казати «реальні», а не «ефективні») у травні ц. р. на первинному ринку нерухомості становили 17,5-18,5% річних, а на вторинному — 18-19%. А згідно з даними «ПростобанкКонсалтингу», жоден банк, який входить до десятка рейтингу найкращих іпотечних закладів вторинного ринку житла, не пропонував ставки, вищої за 17,05%. Найпоширеніші показники — від 14 до 16%. Різниця, як кажуть, відчутна.

Вільне грошове «плавання»

Але й це ще не все. Так, практично всі комбанки (див. табл.) пропонують клієнтам умови із так званою «плаваючою ставкою». Її розмір не стабільний, він розраховується як сума базового процента («базу» прив'язано до індикатора, приміром, до LIBOR) та установленної банком фіксованої маржі — 3,5 або 10%. Для кредитів у гривнях у його ролі зазвичай використовується облікова ставка НБУ, яка переглядається раз на рік, але буває і частіше. Тому і комбанки часто густо переглядають свої «плаваючі» ставки, і в основному у бік

їх зростання. Таким чином загальний «процентний» показник, який нараховується на ту чи іншу позику, може зростати або падати (деякі банки переглядають «плаваючу» ставку щоквартально), що робить виплати за кредитами у разі її збільшення ще більш проблематичними.

Всім відомо, що іпотечні позики сьогодні надаються на дуже жорстких умовах. За останні місяці вони не змінилися. Так, за словами Л. Зябрева, «Райффайзен Банк Аваль» дуже прискіпливо ставиться до віку потенційних кредитотримувачів — від 21 до 45. А наявність зарплатного проекту саме у цьому банку буде великою перевагою для позичальника.

«Беручи до уваги, що первинний внесок за іпотечними кредитами у нас становить від 30 до 50% вартості житла (розглядаємо Київ), ми вимагаємо, щоб офіційна зарплата кредитотримувача була на порядок вищою за середню», — зазначає А. Осипов.

Рідний банк не допоміг

Саме із такою проблемою зіткнулася киянка Тетяна, яка хотіла оформити іпотечний кредит на купівлю квартири в одному із престижних та знаних банків із іноземними інвестиціями. «Я давно була клієнтом цього фінзакладу (мала там депозит), тому навіть не переймалась, де брати позику. Та й кредит я хотіла брати терміном лише на 3 роки. Але яким же було здивування для мене, коли принесла довідку про офіційні доходи (вони не дуже високі на папері і досить високі у реальному житті) і почула у відповідь, що отримаю іпотечний кредит лише за підвищеним відсотком. Вони пропонували 19% річних, на той час як декларованим був показник 15%. Так «рідний» банк хотів мені «віддячити», — зазначає позичальниця.

Тоді киянка знайшла інший фінзаклад, де керівництво погодилося надати кредит за ставкою 15%, але терміном на 20 років (бо офіційні статки є досить малими). «Звісно, сплачувати внески довго і з чималими відсотками мені не вигідно, але виходу не було, і я погодилася. До того ж ми з банком домовилися (це офіційно задокументовано), що в разі сплати позики протягом трьох років я буду винна фінзакладу ще суму обсягом 1% від «тіла» кредиту», — додає Тетяна.

Позичальниця зазначає, що такі умови для неї були прийнятними. Також банк обумовив у контракті і «плаваючу» ставку і, таким чином, він може змінювати «загальний» кредитний відсоток, але починаючи із четвертого року виплати позики. Ось чому кредитотримувач сподівається, що йому буде вкрай вигідно виплатити всю суму протягом трьох років.

Жорсткість умов видачі іпотечних кредитів очевидна і, як доводить приклад, банки інколи не надають «пільг» навіть своїм клієнтам.

До того ж одне отримати іпотечну позику (читай — з великими складнощами), а зовсім інше — вчасно сплатити борги.

Рейтинг кредитів на житло на вторинному ринку, які надаються комбанками, терміном на 20 років у гривнях (на 10.05.2011)							
№	Назва банку	Програма	Ефективна ставка (%)	Ставка (%)	Комісія		Перший внесок (%)
					Разова (%)	Щомісячна	
1.	Терра Банк	Іпотечне кредитування за програмою ДІУ (купівля житла під його заставу)	14,07	14,00	1,00	—	від 25
2.	LenGroup	Купівля житла на вторинному ринку (м. Київ)	14,95	14,95	—	—	від 20
3.	Укрсоцбанк	Grand Life, м. Ірпінь, Київська обл. (плаваюча ставка)	15,02	14,99	0,50	—	від 25
4.	БМ Банк	На купівлю нерухомості (вторинний ринок)	16,59	16,49	1,49	—	від 20
5.	Credit Agricole (ІНДЕКС-БАНК)	На придбання квартир та приватних будинків під заставу нерухомості, яку купують (плаваюча ставка)	16,60	16,50	1,50	—	від 50
6.	Unicredit Bank	Кредит на нерухомість (плаваюча ставка)	16,79	16,72	1,00	—	від 40
7.	Укрсоцбанк	Кредит на нерухомість (плаваюча ставка)	16,97	16,90	0,99	—	від 40
8.	Астра Банк	Іпотека (купівля житла на вторинному ринку)	17,00	16,90	1,50	—	від 35
9.	Сбербанк Росії	Житло у кредит (плаваюча ставка)	17,02	16,90	1,80	—	від 60
10.	Universal Bank	На придбання квартир та приватних будинків під заставу нерухомості, яку купують (плаваюча ставка)	17,05	16,95	1,50	—	від 30

Рейтинг складено компанією «ПростобанкКонсалтинг»

Рейтинг надійності українських банків за результатами I кварталу 2011 року

ЕКСПЕРТИЗА

№ п/п	Назва банку	Рейтингова оцінка	Загальна кількість набраних балів	Преміальні коефіцієнти			Показники роботи банку, млн. грн				Достатність капіталу		Якість активів		Дохідність		Загальна ліквідність
				За частку ринку	За зовнішню підтримку	За якість управління	Активи всього	Частка в групі банків, активи яких перевищують 1 млрд. грн	Кредити та заборгованість клієнтів	Власний капітал	Власний капітал / Активи	Власний капітал / Зобов'язання	Резерви під знецінення кредитів / Кредити та заборгованість клієнтів	Резерви під знецінення активів / Активи	Чистий процентний дохід / Активи	Прибуток за період / Власний капітал	
1	ОЩАДБАНК	ua.1	972	1,378	2,50	1,00	68081	7,56%	45037	16838	24,73%	32,86%	13,66%	9,23%	2,25%	0,75%	30,32%
2	ІНГ БАНК УКРАЇНА	ua.1	884	1,052	3,00	1,00	9347	1,04%	6518	1609	17,21%	20,79%	2,37%	1,85%	2,06%	4,81%	23,55%
3	УКРЕКСІМБАНК	ua.1	819	1,424	2,50	1,00	76255	8,47%	52357	17597	23,08%	30,00%	15,80%	11,28%	1,63%	0,10%	24,13%
4	КІБ КРЕДІ АГРІКОЛЬ	ua.1	789	1,027	3,00	1,00	4862	0,54%	3498	539	11,08%	12,46%	8,10%	5,89%	1,24%	5,40%	25,43%
5	СІТІБАНК (УКРАЇНА)	ua.1	775	1,034	3,00	1,00	6042	0,67%	2177	827	13,69%	15,86%	4,60%	1,97%	2,60%	15,16%	21,43%
6	УНІКРЕДИТ БАНК	ua.1	742	1,048	3,00	1,00	8689	0,97%	6453	881	10,13%	11,28%	12,80%	9,61%	1,58%	1,20%	24,97%
7	УКРСОЦБАНК	ua.1	739	1,232	3,00	1,00	41745	4,64%	37165	6590	15,79%	18,74%	18,78%	17,04%	1,94%	0,03%	17,53%
8	АСТРА БАНК	ua.1	569	1,009	2,00	1,00	1572	0,17%	729	1083	68,88%	221,30%	15,66%	8,59%	4,25%	0,69%	50,35%
9	УКРСИББАНК	ua.1	561	1,260	3,00	1,20	46868	5,21%	36934	4866	10,38%	11,59%	29,18%	23,42%	2,17%	-3,51%	16,64%
10	АЛЬФА-БАНК	ua.1	550	1,158	3,00	1,20	28473	3,16%	23878	3135	11,01%	12,37%	26,41%	22,45%	1,56%	0,08%	25,37%
11	ПЛАТИНУМ БАНК	ua.1	546	1,012	2,00	1,00	2150	0,24%	1375	375	17,43%	21,11%	15,84%	10,63%	5,94%	0,72%	32,32%
12	СЕБ БАНК	ua.1	496	1,018	3,00	1,30	3303	0,37%	2370	474	14,34%	16,74%	24,23%	17,67%	1,53%	3,58%	25,17%
13	ПРАВЕКС-БАНК	ua.1	490	1,035	3,00	1,30	6260	0,70%	4824	884	14,11%	16,43%	18,84%	14,60%	2,19%	2,27%	21,15%
14	КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК	ua.1	485	1,029	3,00	1,30	5310	0,59%	4686	732	13,79%	16,00%	12,52%	11,20%	1,59%	1,28%	13,66%
15	АКТИВ - БАНК	ua.1	485	1,018	1,70	1,00	3246	0,36%	2145	562	17,32%	20,95%	4,82%	3,20%	0,84%	0,07%	32,51%
16	СВЕДБАНК	ua.1	468	1,063	3,00	1,20	11288	1,25%	13024	1488	13,18%	15,18%	45,20%	53,00%	1,99%	1,03%	22,34%
17	ПРИВАТБАНК	ua.1	459	1,713	1,30	1,00	128360	14,26%	111470	12326	9,60%	10,62%	15,50%	13,86%	1,10%	3,53%	15,88%
18	БАНК КІПРУ	ua.1	416	1,013	1,50	1,00	2321	0,26%	1800	620	26,71%	36,44%	11,56%	8,99%	2,73%	0,06%	22,53%
19	ПРОМІНВЕСТБАНК	ua.1	412	1,194	2,00	1,30	34948	3,88%	27380	4537	12,98%	14,92%	9,03%	7,74%	1,29%	-1,07%	15,28%
20	ВТБ БАНК	ua.1	386	1,187	2,50	1,20	33589	3,73%	30581	3597	10,71%	11,99%	18,64%	17,12%	1,75%	3,27%	10,90%
21	ДОЧІРНІЙ БАНК СБЕРБАНКУ РОСІЇ	ua.1	379	1,069	2,50	1,20	12477	1,39%	9747	1142	9,15%	10,07%	25,63%	20,95%	2,18%	4,99%	11,50%
22	МЕГБАНК	ua.2	367	1,019	1,50	1,00	3491	0,39%	2769	637	18,26%	22,34%	5,33%	4,28%	1,06%	0,10%	14,66%
23	РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ	ua.2	357	1,305	2,00	1,20	54886	6,10%	43750	6454	11,76%	13,33%	28,79%	23,28%	2,39%	0,02%	14,63%
24	«ГЛОБУС»	ua.2	354	1,009	1,50	1,00	1676	0,19%	388	187	11,15%	12,54%	16,94%	4,52%	3,67%	1,50%	71,74%
25	МАРФІН БАНК	ua.2	348	1,024	2,00	1,00	4236	0,47%	3091	513	12,10%	13,77%	19,50%	14,43%	1,73%	0,02%	23,79%
26	ПЕРШИЙ УКР.МІЖНАРОДНИЙ БАНК	ua.2	343	1,111	2,00	1,20	20002	2,22%	14105	2881	14,40%	16,82%	22,46%	16,59%	1,70%	0,29%	24,82%
27	БАНК ФОРУМ	ua.2	333	1,076	3,00	1,30	13707	1,52%	14072	468	3,42%	3,54%	32,81%	35,91%	1,13%	-63,54%	19,04%
28	КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК	ua.2	330	1,008	1,50	1,20	1509	0,17%	882	510	33,78%	51,01%	13,65%	9,26%	3,46%	1,91%	22,04%
29	КРЕДИТПРОМБАНК	ua.2	324	1,081	2,00	1,20	14589	1,62%	11255	1825	12,51%	14,30%	14,66%	11,46%	1,07%	0,04%	14,61%
30	ПРОКРЕДИТ БАНК	ua.2	321	1,014	2,00	1,30	2475	0,27%	2167	241	9,74%	10,79%	11,56%	10,25%	2,83%	-3,26%	13,55%
31	ПІРЕУС БАНК МКБ	ua.2	315	1,024	2,00	1,10	4396	0,49%	2921	385	8,75%	9,59%	21,87%	14,83%	1,08%	-7,42%	35,18%
32	ЕРСТЕ БАНК	ua.2	309	1,057	2,00	1,30	10260	1,14%	5269	1371	13,36%	15,42%	26,99%	13,97%	2,40%	-0,92%	22,14%
33	ОТП БАНК	ua.2	306	1,137	1,50	1,20	24630	2,74%	20583	3667	14,89%	17,49%	15,29%	13,11%	2,59%	7,35%	9,65%
34	УКРАЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ БАНК	ua.2	305	1,016	1,10	1,10	2886	0,32%	2066	617	21,39%	27,21%	6,07%	4,42%	2,07%	3,31%	25,32%
35	ФОЛЬКСБАНК	ua.2	305	1,016	2,00	1,30	2794	0,31%	2050	230	8,23%	8,97%	30,14%	22,14%	2,03%	1,46%	32,38%
36	БТА БАНК	ua.2	304	1,025	1,10	1,00	4419	0,49%	2297	1517	34,32%	52,26%	13,23%	7,05%	2,86%	-2,06%	55,35%
37	БРОКБІЗНЕСБАНК	ua.2	302	1,092	1,10	1,00	16594	1,84%	12405	2379	14,34%	16,74%	7,12%	5,64%	0,60%	0,52%	20,96%
38	ДОНГОРБАНК	ua.2	301	1,052	2,00	1,20	9308	1,03%	4110	657	7,06%	7,59%	28,48%	13,21%	1,84%	0,19%	58,79%
39	КРЕДОБАНК	ua.2	300	1,024	2,50	1,40	4288	0,48%	3975	596	13,91%	16,16%	34,87%	35,42%	1,07%	-6,42%	17,31%
40	УНІВЕРСАЛ БАНК	ua.2	296	1,046	2,00	1,30	8218	0,91%	5387	875	10,64%	11,91%	23,92%	16,03%	2,72%	0,04%	22,11%
41	«ПІВДЕННИЙ»	ua.2	292	1,058	1,10	1,00	10381	1,15%	8269	1519	14,63%	17,14%	7,82%	6,51%	1,32%	0,89%	20,05%
42	БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ	ua.3	289	1,010	1,00	1,00	1805	0,20%	1165	288	15,96%	18,99%	5,05%	3,38%	1,46%	0,42%	32,91%
43	ПОЛТАВА БАНК	ua.3	288	1,007	1,00	1,00	1272	0,14%	815	217	17,09%	20,61%	6,16%	4,06%	1,11%	0,84%	28,12%
44	«ТК КРЕДИТ»	ua.3	288	1,006	1,00	1,00	1036	0,12%	610	169	16,32%	19,51%	5,02%	2,97%	1,55%	0,57%	47,22%
45	ІНДУСТРІАЛБАНК	ua.3	287	1,019	1,00	1,00	3358	0,37%	2080	741	22,06%	28,31%	14,96%	9,97%	2,16%	0,59%	31,27%
46	БАНК 3/4	ua.3	277	1,024	1,00	1,00	4375	0,49%	170	417	9,53%	10,54%	2,25%	0,67%	10,83%	54,25%	54,07%
47	УКРГАЗПРОМБАНК	ua.3	273	1,006	1,00	1,00	1034	0,11%	597	156	15,13%	17,82%	10,53%	6,47%	1,86%	0,52%	36,05%
48	ФОРТУНА-БАНК	ua.3	262	1,009	1,00	1,00	1677	0,19%	1278	346	20,64%	26,01%	12,10%	9,28%	1,77%	0,17%	20,74%
49	БАНК КРЕДИТ ДНІПРО	ua.3	261	1,td													

АНАЛІЗ РИНКУ

Банки повертаються до кредитування

ТЕНДЕНЦІЇ. Підсумки рейтингу надійності банків за перший квартал 2011 року

Станом на перше квітня в Україні діяло 85 банків, активи яких, за даними НБУ, перевищували 1 млрд грн, які не належали до тимчасових учасників фонду гарантування вкладів фізичних осіб та яким, на думку Рейтингового агентства «Стандарт-Рейтинг», можна було більш-менш довіряти. Сукупні активи 85 банків, які увійшли в рейтинг, на 01.04.2011 року становили майже 900 млрд грн — це приблизно 90,5% від загальних активів банківської системи України. Найвищу оцінку надійності від РА «Стандарт-Рейтинг» за результатами роботи у першому кварталі отримав 21 із 85 банків. У першому кварталі банки продовжували поступово відновлювати кредитування нефінансового сектору.

Головні кредитори країни

Станом на 01.04.2011 р. кредитний портфель українських банків становив 768 млрд грн, з них 687 млрд грн було видано банками, які увійшли до рейтингу. У порівнянні з 01.04.2010 року кредитні вкладення банків зросли на 6,67%. Втім, ресурсні можливості системи зростали більш швидкими темпами, ніж її кредитні вкладення. Наприклад, у період з 01.04.2010 по 01.04.2011 така стаття банківських балансів, як «грошові кошти та їх еквіваленти», зросла з 105 до 145 млрд грн, загальна ліквідність також продовжувала зростати, хоча її частину було все ж таки перерозподілено на користь кредитів. З початку року обсяг ліквідних активів на рахунках банків зріс лише на 10%, тобто зростання ліквідної маси у розпорядженні банків поступово уповільнювалось, а на фоні зниження кредитних ставок це давало надію на зростання кредитних вкладень. В цілому з початку 2011 року ми мали таку картину: ліквідна маса у банків зросла на 14 млрд грн, кредити (включаючи міжбанк) — на 18 млрд грн. Отже, банкіри ставали більш схильними до нарощування власних кредитних портфелів, і це є першим сигналом до поквавлення відновлення економіки у другому півріччі 2011 року.

Втім, банки і досі залишались головними кредиторами України. Загалом вони видали 96 млрд дол. США, і обсяги їх вкладень продовжують зростати. Уявлення про те, що саме відбувалось на кредитному ринку, дає картина аналізу змін у кредитних портфелях ТОП-20 найбільших банків-кредиторів країни станом на поча-

ток другого кварталу 2011 року. Саме вони найбільше впливали на загальний тренд по системі і саме в їх середовищі вирішувалось, скільки коштів надійде у реальний сектор і на споживчий ринок. З 01.04.2010 по 01.04.2011 найбільший

37,3%. Значно зменшили свої кредитні портфелі Укрсиббанк (-14,8%), ОТП Банк (-25%), Банк Форум (-9%), Сведбанк (-26,6%). Із названих банків тільки Укрсиббанк та Сведбанк отримали у рейтингу надійності найвищу із мож-

дображалося на здатності банку заробляти кошти, тобто із власних джерел наповнювати власний капітал.

ТОП-20 найбільших банків за обсягом високоліквідних активів на балансі очолив ПриватБанк,

балансах: Укрексімбанк (+114%), Укрсоцбанк (+114%), Донгорбанк (+110%), Унікредитбанк (+122%) та Сведбанк (+155%) (Схема 2). Здебільшого зростання ліквідних активів на балансах названих банків було зу-

чій ресурсній базі. Загалом по системі станом на початок другого кварталу рівень надлишкової ліквідності Агентство оцінювало у сумі приблизно 50-70 млрд грн. Саме такий обсяг фінансування міг би бути спрямований банками на кредитний ринок без зниження загального рівня безпеки системи.

Втім, слід враховувати, що надлишкова ліквідність формується у системі не тільки за рахунок консервативних банкірів, які після кризи дуже обережно ставляться до прийняття нових ризиків, а й за рахунок коштів, які надходять від іноземних акціонерів для підтримки своїх проблемних дочірніх банків. Саме тому для системи в цілому важливим є не лише досягати оптимального стану розміщення ресурсів, а й закріпити відчутний тренд щодо зростання обсягів кредитних операцій банків, що і можна було спостерігати у першому кварталі 2011 року.

Державні лідери за надійністю

Як показав аналіз звітності банків, у першому кварталі 2011 року ситуація покращилася у таких державних банках, як Ощадбанк та Укрексімбанк. Ощадбанк став лідером рейтингу надійності за результатами першого кварталу цього року. В 2011 році Ощадбанк продовжив кредитування вітчизняної економіки, у першому кварталі ним було видано кредити: у розмірі 25 млн грн компанії «Західенерго» та 800 млн грн для ДП «Енергоринок». У березні 2011 року Ощадбанк розмістив єврооблігації на 500 млн доларів США, при цьому попит на його цінні папери перевищив пропозицію більше ніж у 2 рази. Відповідний випуск став першим вдалим розміщенням серед українських банків після кризи. Нагадаємо, що наприкінці березня урядом України було прийнято рішення про проведення виплат вкладникам проблемного «Родовідбанку» через Ощадбанк. В рамках цієї програми було прийнято рішення про збільшення статутного фонду Ощадбанку на 604 млн грн. Крім того, у квітні стало відомо, що Ощадбанк обрано для відкриття кредитної лінії ДП «Вугілля України» на 100 млн грн, а також що банк відкриє кредитну лінію у сумі 414 млн грн для «Центренерго». Також у квітні Ощадбанк додатково відкрив 2 кредитні лінії для ДП «Енергоринок» на загальну суму 1 млрд грн.

Державний Укрексімбанк, за даними НБУ на 01.04.2011 року, був другим за розміром активів банком України. На початок другого кварталу йо-

Схема 1 ТОП-20 найбільших банків-кредиторів економіки України у першому кварталі 2011 року

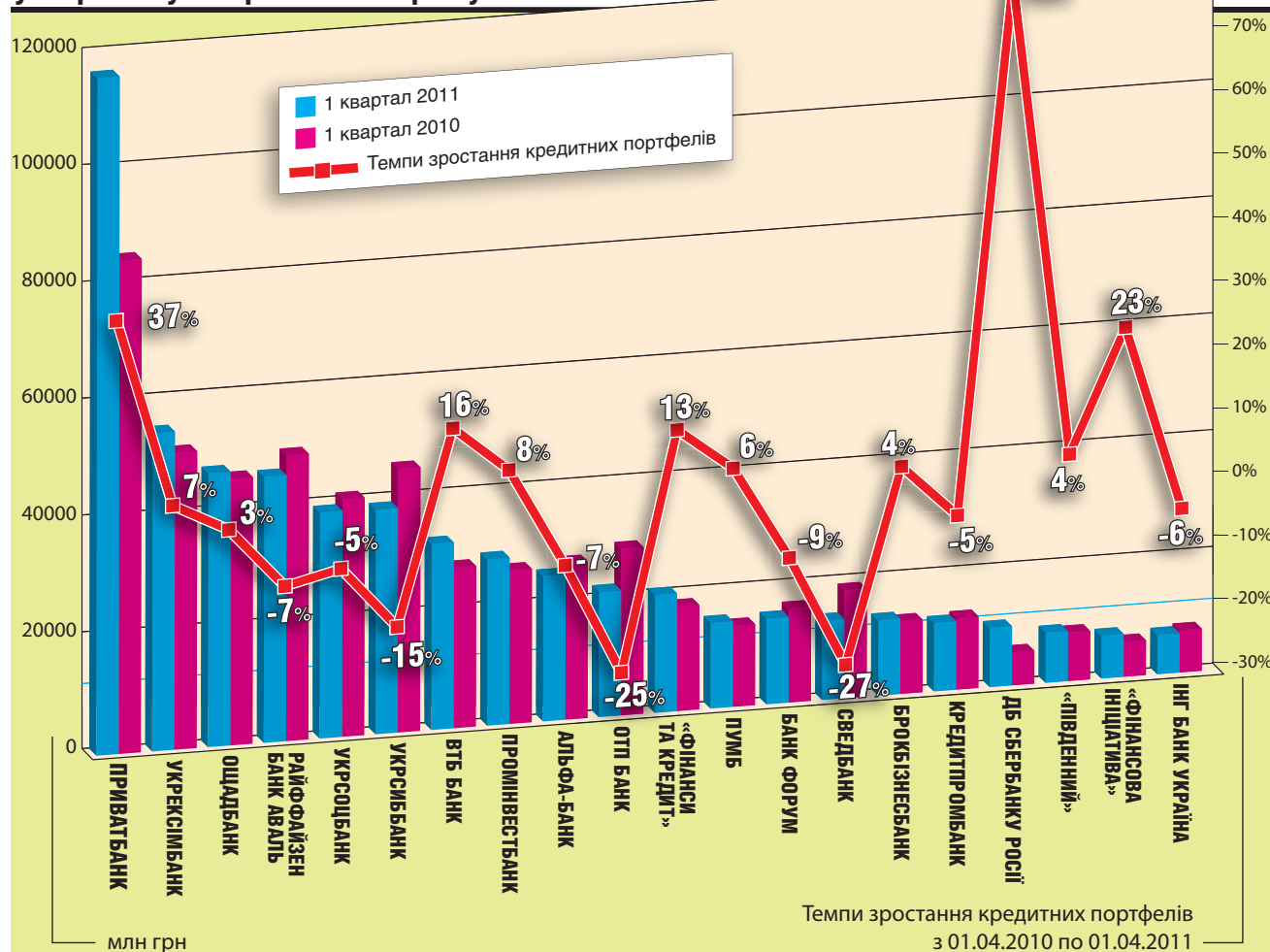
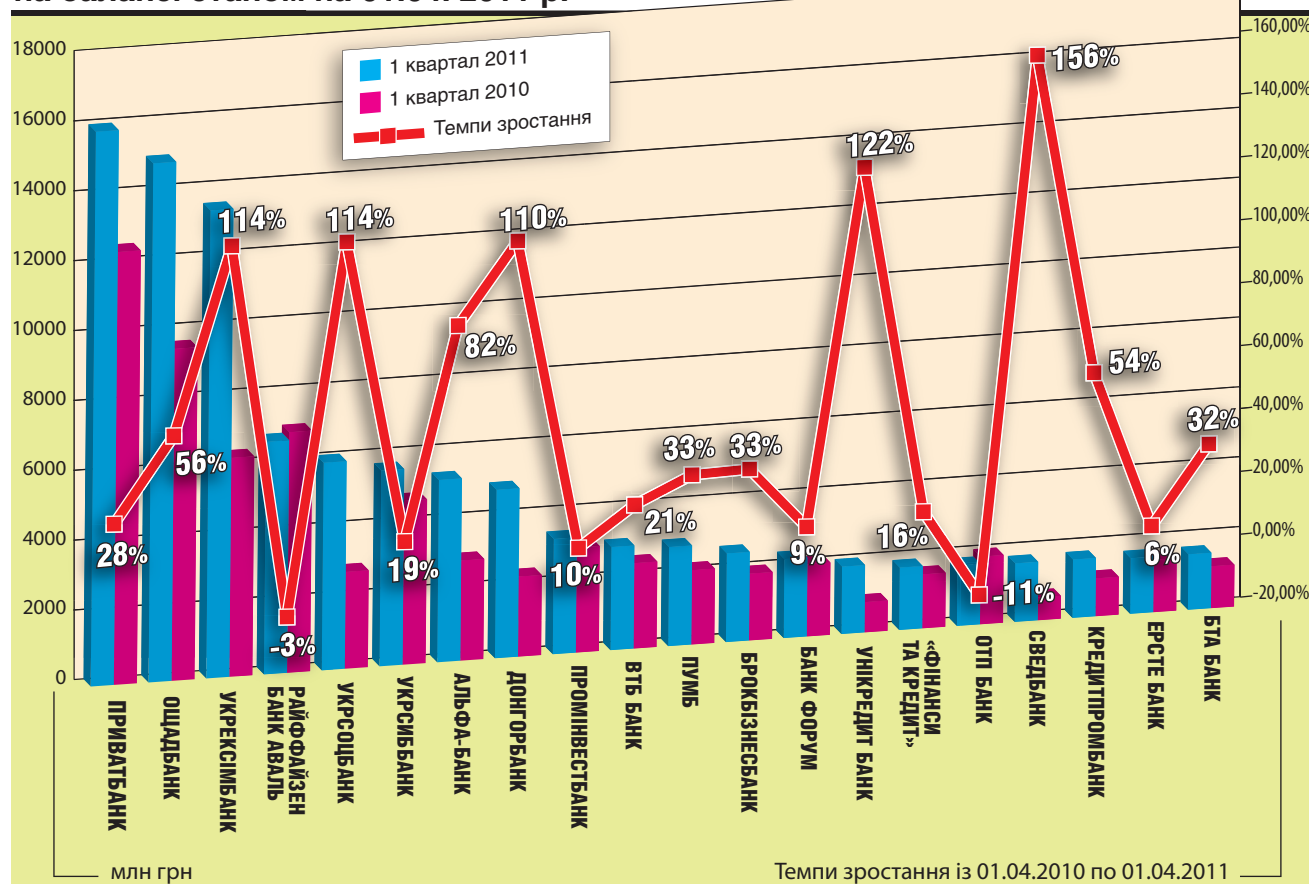

Схема 2 ТОП-20 банків з найбільшим обсягом ліквідних активів на балансі станом на 01.04.2011 р.

приріст виданих кредитів було забезпечено ПриватБанком, який за вказаний період наростив власний кредитний портфель на 30,3 млрд грн, або на

лихві оцінок (Схема 1). Як правило, зниження обсягів кредитних портфелів призводило до зниження дохідності банківських операцій, що негативно ви-

який збільшив ліквідну масу на 28%, наростивши її до 16 млрд грн. Значними виявилися темпи зростання грошових коштів та їх еквівалентів на

мовлене необхідністю підтримки значного рівня резервів за активними операціями або забезпечення виконання нормативів регулятора при зростаю-

АНАЛІЗ РИНКУ

реального сектору

го активи становили 76,3 млрд грн. За результатами першого кварталу прибутку банку — 17,13 млн грн. У кінці січня Укресімбанк розмітив єврооблігації на суму 300 млн доларів США із доходністю 11% річних. У лютому уряд України прийняв рішення про збільшення статутного фонду Укресімбанку на 20 млн грн, фактично рекапіталізувавши прибуток Укресімбанку, який той отримав у попередні роки. Як і Ощадбанк, Укресімбанк проводив у першому кварталі активну кредитну політику. Так, у лютому було повідомлено про відкриття кредитної лінії будівельній компанії KDD Group у сумі 58,4 млн доларів США, у березні банк оголосив про відкриття кредитної лінії ДП «Державна продовольчо-зернова корпорація» у сумі 62,5 млн доларів США. Того ж місяця ВАТ «Укртелеком» оприлюднило інформацію про те, що обрав Укресімбанк для залучення кредиту у розмірі 25 млн доларів США, а найбільший оператор оптового ринку вугільної продукції ДП «Вугілля України» проінформувало, що державний Укресімбанк відкрив йому кредитну лінію на 1 млрд грн. У квітні партнери Укресімбанку оприлюднили інформацію про плани банку щодо випуску облігації у російських рублях на суму 10 млрд рублів (приблизно 300 млн доларів). Також Харківське державне авіаційне підприємство повідомило про наміри залучити кредит Укресімбанку на 200 млн грн.

Наявність помітних кредитних угод у першому та другому кварталі 2011 року вказувала на те, що державні Ощадбанк та Укресімбанк залишаються одним із реальних важелів впливу держави на нефінансовий сектор України та є кредитоспроможними. Факт розміщення державними банками облігацій на міжнародних ринках підкреслює довіру до них з боку іноземних інвесторів, а рішення про збільшення статутних капіталів державних банків наочно ілюструє дію механізмів гарантованої зовнішньої підтримки з боку їх акціонера — уряду. Джерелом ліквідності для їх акціонера залишається ринок ОВДП, який сьогодні знаходиться у доброму стані і завдяки надлишковій ліквідності у банківській системі здатний забезпечити державу ресурсами із незначними затратами на обслуговування боргів.

Іноземці
з високим
рейтингом

Рейтинг ua.1 також отримали банки зі стовідсотковим іноземним капі-

талом: ІНГ банк Україна, Корпоративний та інвестиційний банк Креді Агріколь, Сітібанк Україна та Унікредитбанк. Перші три названі банки є корпоративними і мають звужене коло операцій із населенням, але саме завдяки своїй спеціалізації на операціях з юридичними особами цим банкам вдається підтримувати адекватний рівень рентабельності, що на фоні дуже високої зовнішньої підтримки акціонерів дає їм можливість займати лідерські позиції у нашому рейтингу надійності.

Унікредитбанк, Укрсоцбанк, Астра банк, Укрсиббанк, Альфа-банк, СЕБ, Правекс, Креді Агріколь (колишній Індекс-банк), Сведбанк та Банк Кіпру, які отримали рейтинг ua.1, також є банками за участю іноземного капіталу. Вони отримали найвищий рівень надійності або завдяки своїм показникам, або завдяки наявності високого рівня підтримки з боку акціонерів. Діяльність італійської Unicredit, французьких BNP Paribas та Credit Agricole вже давно мала глобальний характер, вартість активів на початок 2011 року кожної із названих фінансових груп була більшою за 1 трлн євро. Такі групи могли забезпечити будь-яку підтримку своїм дочірнім банкам на території України, так само як і позитивно вплинути на приток кредитних ресурсів до України. Гарантовану підтримку своїм акціонерам також могли забезпечити такі групи, як шведські SEB та Swedbank, італійська Intesa Sanpaolo (Правекс) та російська група Альфа. Жодна з помітних міжнародних груп під час кризи не залишила банківський сектор України, частина з них тільки зміцнила тут свої позиції, залишаючись для системи своєрідним стабілізуючим чинником.

Картину експансії іноземних банків у групу з найвищим рейтингом доповнюють банки, що підтримуються урядом Росії: Промінвестбанк (ВЗБ), ВТБ Банк та Дочірній банк Сбербанку РФ. Під час кризи вони змогли зайняти суттєву частку ринку, і з огляду на темпи зростання їх кредитних портфелів експансія продовжується. Разом із високим рівнем зовнішньої підтримки їх показники дали змогу цим банкам отримати рейтинг на рівні ua.1.

Досить цікавою ситуація видається навколо Астра банку, грецький акціонер якого — Alpha Bank, на думку Агентства, не може забезпечити своєму дочірньому банку в Україні найбільш високий рівень зовнішньої підтримки. Проте Астра банк займає впевнену позицію у групі банків з найвищою оцінкою надійності завдяки своїм показ-

никам. Адекватність капіталу на рівні 69% гарантує вкладникам банку якісний захист, а рівень загальної ліквідності у розмірі більше 50% забезпечить своєчасне виконання зобов'язань. Фактично банк було створено в Україні після кризи, тому він поки що не встиг сформувати ресурсну базу.

Загальні
тенденції

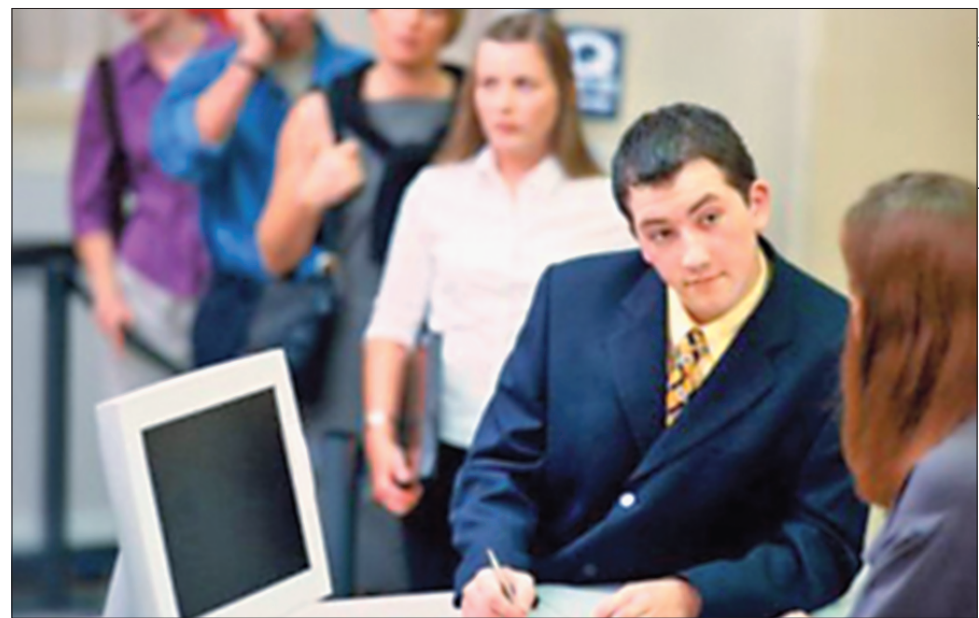
Підсумовуючи основні результати дослідження, потрібно відзначити наступне:

Протягом більш ніж 12 останніх місяців банківська система України перебувала у стані надлишкової ліквідності. Відповідний стан відобразився як на поліпшенні умов кредитування, так і на показниках самих банків. Банківська система України залишається надійною та має значний запас міцності, що на 50-70 млрд грн перевищує його оптимальний рівень. Результати першого кварталу показали, що банки поступово збільшують кредитні вкладення, що у майбутньому стимулюватиме більш швидке відновлення економічної активності.

Перед банками з високим рівнем зовнішньої підтримки ринок поставив нові завдання: замість того, щоб рекламувати себе як надійну фінансову установу для вкладників, їм потрібно розміщувати ресурси, в тому числі надати материнськими холдинговими компаніями. Попит на кредити поки що звужений наявністю обмежених доходів у населення та посткризовим станом багатьох підприємств. Проте вже до кінця року за наявності у системі ліквідної маси у розмірі понад 160 млрд грн умови кредитування будуть покращені, як і очікування позичальників.

Таким чином, найвищу оцінку надійності від РА «Стандарт-Рейтинг» за результатами першого кварталу отримали банки, які підтримуються урядом, та банки за участю іноземного капіталу. І перші й другі мають високий та обґрунтований рівень підтримки від акціонерів, перевірені кризою 2008-2009 років та залишаються одним з головних стабілізуючих чинників для вітчизняної банківської системи. У банківській системі України вже присутні всі основні гравці ринку банківських послуг ЄС, які мають достатньо коштів, щоб задовольнити будь-які потреби країни у ресурсах, потрібно лише відтворити ринкові умови, за якими розміщення таких ресурсів в Україні буде залишатись дохідним і водночас безпечним.

РА «Стандарт-Рейтинг»

Довіряй, та перевіряй
ПОЗИКИ. Чому банки так повільно
поновлюють кредитні програми?

Попри черги у відділеннях, кредити отримують одиниці

Зоя РОМАН,
«Урядовий кур'єр»

Нині банківська система має значний надлишок вільних ресурсів, за якими потрібно сплачувати відсотки. Але все це «багатство» не працює, а отже — і не приносить прибутку. Крім цього, доходи від кредитування змогли б значною мірою компенсувати збитки, отримані банківською системою у період кризи. Що ж заважає закладам поліпшити свій фінансовий стан, а заодно — зробити свій внесок у поживлення економіки?

Причина —
квола дисципліна

За даними Національного банку України, загальний обсяг депозитів у квітні нинішнього року збільшився на 2,6% (з початку року — на 8,9%) — до 450,5 млрд грн. Головним чином таке зростання забезпечили вклади юридичних осіб, обсяги яких збільшилися на 5,3% (з початку року — на 12,4%) — до 159,6 млрд грн. Хоча й вкладники — фізичні особи не відставали: приріст коштів на їхніх депозитних рахунках за місяць становив 1,1% (з початку року — 7,0%) — до 290,9 млрд грн.

Але попри зростаючі обсяги депозитів позичати їх банкіри не поспішають. Загальний обсяг наданих кредитів у квітні зріс лише на 0,4%, до 779,545 млрд грн. «Причин для цього кілька. Основна — банки просто не довіряють бізнесу. В період кризи деякі підприємства порушували платіжну дисципліну, не маючи для цього особливих фінансових підстав. Кредитори не могли у таких умовах захистити свої права навіть у судах, де створювались небезпечні прецеденти: оскаржувались договори валютного кредитування, а також договори поруки за кредитами», — пояснили у прес-службі ПАТ «Альфа-банк». Цю проблему підтверджують і дані НБУ: у квітні частка прострочених кредитів у банках виросла до 11,07% від загальної суми виданих. У абсолютному вираженні обсяг простроченої кредитної заборгованості за квітень збільшився на 0,8%, до 86,269 млрд грн.

Зараз, за словами представників «Альфа-банку», попри покращення економічного стану низки підприємств, ситуація не змінилася. «Наприклад, банки побоюються кредитувати під заставу незавершеного будівництва у зв'язку з прецедентом, який було створено за справою між «Альфа-Банком» та компанією «Агропрайм». Так, Вищий господарський суд визнав договір застави майнових прав на незавершене будівництво елеватора недійсним. Відповідно, поки подібні рішення будуть прийматися — повноцінного відновлення кредитування в найближчий час очікувати не варто», — попередили у прес-службі.

За словами заступника голови правління ПАТ «Терра Банк» Ігоря Шевченка,

банки зацікавлені у відновленні повноцінного кредитування. Їм заважає це зробити ціла низка «але». «Насамперед — відсутність реального зростання монетарної бази. Наші співвітчизники мають дуже незначний рівень доходів, це не дає змоги їм збільшувати власну купівельну спроможність (людям банально бракує коштів). По-друге — суворі вимоги до визначення плато- та кредитоспроможності позичальників, згідно з якими до уваги та до розрахунку беруться виключно офіційні доходи. Значний рівень «сірих» доходів виводить великий прошарок потенційних споживачів кредитів з їх переліку. По-третє — бракує високоякісних споживачів кредитів — ті, хто має стійкий рівень доходів, дуже часто вже закредитовані», — перераховує банкір.

Хто не ризикує...

Найактивніше відновлюється зараз ринок споживчого кредитування — від якого всі банки відмовились ще на початку кризи, у 2006-2007 роках. Це пояснюється короткими строками обороту коштів та дуже високими ставками — споживчі кредити рідко видають навіть на декілька років, а значні відсотки знижують ризик втрати коштів: навіть якщо таку позику погасять два клієнти з трьох, заклад виграє. До кінця року ситуація не зміниться: банкіри прогнозують значне зростання обсягу виданих споживчих кредитів, деякі — на 100-200%. «Ринок зросте в рази, тому що це практично єдиний ринок, на якому сьогодні працюють банки. Всі заклади пішли на цей ринок, і це, очевидно, збільшить пропозицію — тим паче, що середня процентна ставка по кеш-кредитах близько 50%. Це великі цифри і великі ризики», — прогнозує голова правління банку «Фінанси та кредит» Володимир Хливнюк.

А ось на ринку іпотеки та автокредитування, на переконання банкірів, значного покращення чекати не варто. «Щодо кредитів на авто, то передусім розглядається зниження розміру першого внеску для клієнтів, зменшення відсоткових ставок та розмірів комісій, які сплачує клієнт. Середній розмір автокредиту не змінився: він перебуває в діапазоні до 10-12 тис. дол. США, а середній розмір кредиту по іпотеці — до 20 тис. дол. США. Ми не очікуємо істотного збільшення середнього розміру кредиту: вимоги до оцінки платоспроможності клієнта в умовах сьогоднішнього ринку залишаються досить жорсткими. А що стосується іпотечних кредитів, то банки не поспішають пропонувати акційні умови. Це пов'язано з поточною ситуацією на ринку іпотечно-го кредитування. Тим не менше, відбулися незначні зміни строку кредитування в бік збільшення», — розповідає заступниця голови правління АТ «Ерсте Банк».

МЕТОДОЛОГІЯ ОЦІНЮВАННЯ

Рейтингова система оцінювання надійності українських банків за публічною інформацією

Система оцінювання надійності вітчизняних банків за публічною інформацією РА «Стандарт-Рейтинг» розроблена з огляду на найкращі закордонні стандарти, з врахуванням української специфіки функціонування банків та доступної інформації про діяльність банків, яка розкривається НБУ. Прототипом для розробки методики стала система аналізу надійності банків CAMELS (раніше CAMEL), яка успішно застосовується для рейтингового оцінювання американських банків Федеральною резервною системою США з 13 листопада 1979 року. Модель аналізу використовується ФРС і по теперішній час, у 2008 році її використовували при визначенні банків, яким потрібна фінансова допомога. Агентство лише спростило та адаптувало CAMELS до українських реалій та доповнило її такими важливими факторами надійності як наявність підтримки акціонерів та частка ринку. Модель визначення рейтингу надійності банків за публічною інформацією складається з 10 показників, які розподілені на 7 груп (табл. 1).

Спрощення та адаптація моделі до переліку публічних показників банку, які визначені НБУ, дещо вплинули на якість аналітичної моделі, проте, на думку фахівців Агентства, комплексно модель дає змогу розподілити вітчизняні банки за групами надійності. Сприймаючи результати дослідження, слід враховувати наступну особливість наших розрахунків:

До групи «Достатність капіталу» входять два коефіцієнти, які за змістом замінюють один одного. Включення до групи коефіцієнта співвідношення між власним капіталом банку та його зобов'язаннями пов'язане із необхідністю більш наочною продемонструвати мультиплікатор банку. Натомість коефіцієнт достатності капіталу, який розраховується як співвідношення між капіталом та активами, найбільш часто зустрічається в аналітичних моделях. Обидва коефіцієнти мають однакову вагу у групі — по 50%.

Якість кредитного портфеля банку краще було б визначати як співвідношення між сумою прострочених кредитів та загальною вартістю кредитного портфеля. Проте такі дані не є публічними, тому як заміну ми використовуємо співвідношення між резервами, які нараховані за кредитами, до загального обсягу кредитного портфеля. Слід враховувати, що в Україні комерційні банки мають можливість з різною інтенсивністю формувати резерви під знецінення кредитів, тому розмір резервів, а точніше їх співвідношення з вартістю кредитного портфеля, не обов'язково можна порівнювати. Банк з більш консервативною політикою формування резервів буде мати нижчу якість активів, ніж банк з ліберальною політикою нарахування резервів. Утім, співвідношення резервів до активу, за яким вони нараховувались, є чи не єдиною можливістю відстежити якість активів.

У класичній CAMELS менеджмент банку оцінюється за складною системою показників, у тому числі експертних, які мають суб'єктивний характер. Не маючи можливості доступу до приватної інформації про керівників банків, ми замінили оцінку якості менеджменту на оцінку результативності їх роботи. Агентство відслідковувало фактичну прибутковість або збитковість роботи банків за останні три роки та зменшувало розмір набраних балів залежно від кількості збиткових років роботи.

Група «Дохідність» складається з двох коефіцієнтів: рентабельності власного капі-

талу та чиста процентна маржа, яка розраховується як співвідношення чистого процентного доходу до активів. Рентабельність власного капіталу є важливим системним показником, який вказує на здатність банку забезпечувати підвищення власного капіталу, проте в умовах України ми скоротили вагу впливу такого показника у групі на користь чистої процентної маржі, яка вказує на здатність банку генерувати операційний дохід на грошовому ринку.

При визначенні чинників, які зменшують чутливість банку до ризику, ми зупинились на двох: масштаб роботи банку, або його ринкова частка, а також ймовірність зовнішньої підтримки акціонерів. Теза про те, що масштаб роботи банку не гарантує його надійності, з огляду на дефолти таких банків, як АПБ «Україна», АКБ «Укрпробанк» та інші, для України є справедливою. Втім, відповідно до загальноприйнятої світової практики, чим більшою є частка ринку, тим більшою є вірогідність

Таблиця 1		
Фактори, які брало до уваги Агентство при оцінюванні надійності банків		
Умовне позначення групи літерою	Назва групи факторів (показників), частка групи у загальному показнику, %	Назва коефіцієнта та методи його розрахунку (частка коефіцієнта у групі, %)
C	Capital adequacy – Достатність капіталу (30%)	(R ₁) Адекватність капіталу банку = Власний капітал / Активи банку (50%)
		(R ₂) Коефіцієнт автономії = Власний капітал / Зобов'язання (50%)
A	Asset quality – Якість активів (30%)	(R ₃) Якість кредитного портфеля = Резерви під знецінення кредитів / Кредити та заборгованість клієнтів (60%)
		(R ₄) Загальна якість активів = Резерви під знецінення активів / Активи (40%)
M	Management – Якість управління (Коригуючий коефіцієнт)	(R ₅) При збитковості роботи за останні 3 роки набрані банком бали зменшуються у: — 1,2 раза при збитковій роботі 1 рік; — 1,3 раза при збитковій роботі 2 роки; — 1,4 раза при збитковій роботі 3 роки
E	Earnings – Дохідність (20%)	(R ₆) Чиста відсоткова маржа = Чистий процентний дохід / Активи (70%)
L	Liquidity – Ліквідність (20%)	(R ₇) Рентабельність власного капіталу = Прибуток за період / Власний капітал (30%)
		(R ₈) Загальна ліквідність банку = Високоліквідні активи / Зобов'язання (100%)
S	Sensitivity to risk – Фактори, що зменшують чутливість до ризику (Коригуючий коефіцієнт)	(R ₉) Бали, що набрані банком, помножуються на Преміальний коефіцієнт за масштаб роботи, який розраховується як (1+M*S), де M — мультиплікатор впливу масштабу на надійність, S — частка активів банку у сукупних активах банків, які беруть участь у рейтингу.
		(R ₁₀) Бали, що набрані банком, збільшуються у Преміальний коефіцієнт за масштаб роботи, після визначення Агентством до якої саме групи належать акціонери банку (табл. 2)

Джерело: РА «Стандарт-Рейтинг»

Таблиця 2		
Диференціація рівня зовнішньої підтримки акціонерами своїх банків		
Групи зовнішньої підтримки	Ситуаційний опис підтримки	Значення коригуючого коефіцієнта
Найвища підтримка	Акціонер банку здатен надати найвищий рівень підтримки, у разі необхідності готовий погасити збитки та частину зобов'язань банку. Як правило, до таких акціонерів належать банки першого ешелону з країн ЄС з активами понад 500 млрд доларів США	3,0
Висока підтримка	Акціонер банку здатен надати високий рівень підтримки, у разі необхідності готовий погасити збитки та частину зобов'язань банку. Проте для підтримки свого банку в Україні йому самому необхідно залучати ресурси. Як правило, до таких акціонерів належать банки другого ешелону з країн ЄС з активами до 500 млрд доларів США, або банки з підтримкою урядів країн близького та далекого зарубіжжя.	2,0*
Підтримка є можливою та ймовірною	Акціонер банку здатен надати підтримку, у разі необхідності готовий погасити збитки та частину зобов'язань банку за рахунок нових запозичень або реструктуризації наявних ресурсів. Як правило, до таких акціонерів належать українські акціонери, які активно ведуть бізнес у нефінансовому секторі, та їх наявні ресурси підлягають визначенню.	1,5-1,7**
Підтримка ймовірна, але не гарантована	Акціонер банку можливо надасть йому підтримку, у разі необхідності частково готовий погасити збитки та частину зобов'язань банку, але така підтримка, на думку Агентства, не є гарантованою. Як правило, до таких акціонерів належать українські акціонери, які ведуть бізнес у нефінансовому секторі, проте їх ресурсний потенціал не є прозорим.	1,1
Підтримка є можливою, проте малоімовірною	Акціонер банку можливо надасть йому підтримку, у разі необхідності частково готовий погасити збитки та частину зобов'язань банку, але така підтримка, на думку Агентства, є малоімовірною, наприклад через можливі фінансові ускладнення у самих акціонерів банку.	1,0

Джерело: РА «Стандарт-Рейтинг»

Примітки:

* — банки, які підтримуються урядами України, Польщі та Росії, отримали за зовнішню підтримку преміальний коефіцієнт 2,5

** — преміальний коефіцієнт визначався Агентством на рівні 1,5 чи 1,7 відповідно до стану акціонерів банку

Таблиця 3			
Рейтингова шкала РА «Стандарт-Рейтинг», призначена для визначення рейтингів за публічною інформацією			
Визначення рівня оцінки	Умовне формулювання оцінки	Бар'єрне значення загальної кількості балів	Опис рейтингової оцінки надійності банку
ua.1	Вищий рівень надійності	Більше 370 балів	Найвища з можливих оцінок, вона означає, що банк з дуже високою ймовірністю виконає свої зобов'язання у строк
ua.2	Високий рівень надійності	370-290 балів	Означає, що банк з високою ймовірністю виконає свої зобов'язання у строк
ua.3	Прийнятний рівень надійності	240-290 балів	Означає, що банк з прийнятною ймовірністю виконає свої зобов'язання у строк
ua.4	Задовільний рівень надійності	Менше 240 балів	Означає, що банк із задовільною ймовірністю виконає свої зобов'язання у строк
ua.5	Сигнальний рівень ризику невиконання зобов'язань	Дані не публікуються	Означає, що банк з незначною ймовірністю виконає свої зобов'язання у строк. Фактично банк перебуває у стані, коли через якийсь час перестане виконувати свої зобов'язання
ua.6	Значний рівень ризику невиконання зобов'язань	Дані не публікуються	Є дуже значна ймовірність дефолту або такий дефолт уже настав

Джерело: Положення РА «Стандарт-Рейтинг» про визначення (рі)-рейтингів

підтримки банку з боку державних регуляторів або тим цікавішим він є як об'єкт купівлі для конкурентів. Саме тому у нашу модель ми заклали масштаб роботи як один з факторів, який впливає на надійність фінансової установи, але не визначає її.

Визначення ймовірності підтримки акціонерів з огляду на результати кризи 2008-2009 років є однією з дієвих фундаментальних переваг. Адаптуючи західні підходи до визначення ймовірності зовнішньої підтримки, Агентство розподілило таких акціонерів на кілька груп, кожній присвоєний коефіцієнт від 1,0 до 3,0, на який корегується загальна кількість набраних балів.

Після визначення основних та корегуючих коефіцієнтів основні коефіцієнти переводяться у бали відповідно до експертної шкали Агентства, після чого з врахуванням ваги у групі та частки групи у загальному показнику розраховується чисельний показник, який переводиться у рейтингову шкалу Агентства.

Трансформація чисельного показника у рейтингову шкалу відбувається за принципами, вказаними у таблиці 3.

Відповідно до Положення РА «Стандарт-Рей-

тинг» про визначення (рі)-рейтингів, інформація про рейтинги фінансових установ на рівні ua.5 та ua.6 не публікується у засобах масової інформації та не розповсюджується Агентством у відкритих джерелах. Також з рейтингу надійності банків за публічною інформацією вилучені банки, активи яких на початок другого кварталу 2011 року становили менше 1 млрд грн, а також банки, визначення рівня надійності яких аналітичний департамент РА «Стандарт-Рейтинг» вважає ускладненим.

Методика є власністю ТОВ РА «Стандарт-Рейтинг». Повне або часткове розповсюдження тексту методики без письмового погодження з Агентством і посиланням на офіційне джерело публікації заборонене.